VIIKONVAIHDE

PASSIPAIKALLA

Kukin eri asiaa

Vuosi sitten soteen ei uskottu. Vasta oppositiojohtajien **Timo Soinin** (ps.) ja **Juha Sipilän** (kesk.) puuttuminen peliin potkaisi uudistuksen liikkeelle. Tiistaina se oli eduskunnan lähetekeskustelussa.

Korskeasti liikkeelle lähtenyt hallituskoalitio joutui jo aiemmin palauttamaan parlamentaarisen valmistelun kunniaan. **Ilkka Kanervan** (kok.) johdolla päästiin yksimielisyyteen puolustusrahojen merkittävästä tasokorotuksesta. Vaalikauden alussa rymistellyt puolustusministeri joutui eroamaan. **Stefan Wallin** (r.) on nykyisin hiljainen poika ja äänestelee tyhjää.

Yksimielisyys on toki vielä kaukana. **Kristiina Salonen** (sd.) tiivisti hyvin: Me poliitikot puhumme sujuvin sanoin sotesta ja tarkoitamme kukin eri asioita.

Soten seuraavat askelmerkit määrää **Johannes Koskisen** (sd.) johtama perustuslakivaliokunta.

Tuomiopäivän meininkiä

Pahinta porinaa käydään kuntien maksuosuusluonnoksesta. Siihen on ympätty valtiovarainministeriön joka tapauksessa ajamat valtavat valtionosuusleikkaukset, joilla ei ole soteuudistuksen kanssa mitään tekemistä. Yksittäisten kuntien muutokset näyttävät järkyttäviltä.

Päähallituspuolue kokoomus esiintyy johtavana oppositiopuolueena. Keskeinen valmistelija **Hanna Mäntylä** (ps.) totesi ilmassa olevan tuomiopäivän meininkiä. Rakenneuudistuksia vaaditaan, mutta kaikesta vanhasta pidetään kiinni kynsin hampain.

Keskustan johtava sotentekijä **Juha Rehula** arvioi, että jos nyt emme pääse eteenpäin, meiltä loppuvat rahat ja osaajat. **Sari Sarkomaa** (kok.) vastasi, että rakkaudesta kokoomus kommenttejaan jakelee.

Heikot gallup-luvut saavat monet vaalipiirin viimeisessä paikassa roikkuvat kokoomusedustajat koventamaan äänenpainojaan. Ex-ministeri Sarkomaakin on vaalien alla kovasti terhakoitunut.

Ruotsikin keskitti

Kokoomus on huolissaan yksityisten palveluntuottajien asemasta. Heidän lempilapsensa on Ruotsin malli, jossa raha seuraa potilasta. Yhteiskunta maksaa, menee hän yksityiselle tai julkiselle vastaanotolle. Jonot ovat kuulemma hävinneet.

Harri Jaskarin (kok.) mielestä tässä sote-mallissa raha seuraa vain yhteen paikkaan ja lopulta päädytään yhteiskunnan monopoliin.

Ylilääkäri **Hanna Tainio** (sd.) kertoi, että Ruotsin malli on synnyttänyt Tukholman ympäristöön paljon palveluntarjoajia, joilla terveet ihmiset käyvät hoidattamassa pikkuvaivojaan. Alueilla palvelut ovat vain huonontuneet. Ketjuuntuminen vie lopulta yksityiset tuottajat verottajan ulottumattomiin.

Ilmiö on tuttu meilläkin monella alalla. Muodin vuoksi on määrätty kilpailu aloille, joilla todellisen kilpailun edellytyksiä ei ole.

Ministeri karjahti

Eduskunnan tarkastusvaliokunta jyrähti jokin aika sitten valtion laitosten kohtuuttomista vuokrista. Poliisin, vankiloiden ja rajavartijoiden uudet määrärahat uppoavat valtiovarainministeriön Senaatti-kiinteistöjen poskettomiin vuokrankorotuksiin.

Ex-valtiovarainministeri **Jutta Urpilainen** (sd.) puolusti valiokunnalle leijonan lailla Senaatti-kiinteistöjen rosvolinjaa. **Tuija Braxin** (vihr.) johtama tarkastusvaliokunta piti kuitenkin päänsä ja antoi kovan mietinnön.

Uusi valtiovarainministeri **Antti Rinne** (sd.) kuunteli eduskunnassa sapiskaa nöyränä ja lupasi parannusta. Nyt ministeriö on päättänyt isännän käskystä kohtuullistaa vuokralinjaansa.

Antti Rinne on tietysti leimattu huonoksi valtiovarainministeriksi. Hän on käyttänyt ajoittain omaa järkeään ja uskaltanut panna virkamiehet tottelemaan. Kunnon valtiovarainministeri alistuu kyselemättä kaikkiin virkamiesten pälkähdyksiin ja puolustaa niitä leijonan lailla.

PEKKA ALAROTU

MT 50 VUOTTA SITTEN – LA 12.12.

Televisiomainoksia oli runsaasti syksyn 1964 lehdissä, varsinkin joulukuussa.

609 000 TV-lupaa

Televisiolupien määrä ylitti marraskuun aikana 600 000 luvan rajan. Posti- ja lennätinhallituksen antamien tietojen mukaan oli televisiolupia marraskuun päättyessä 609 485 kuukauden nettolisäyksen oltua 15 383 lupaa. Tuhatta asukasta kohden oli voimassaolevia tv-lupia keskimäärin 133. Ääniradiolupia oli marraskuun lopussa 1 452 556. Viime vuonna marraskuun päättyessä oli televisiolupien määrä 459 258, joten tv-lupamäärä on vuodessa kasvanut runsaalla 150 000 luvalla. Kuluvana vuonna on tv-lupamäärän kasvu 30.11. mennessä ollut kaikkiaan 133 798 lupaa, joten tänä vuonna lisäys muodostunee ennätyksellisen suureksi.

PÄIVI KARJALAINEN

Tontut kansoittavat Luodon vanhinta taloa, jonka Eija Porkola on sisustanut itselleen rakkaalla antiikilla. Kävijä ei voi olla ihastumatta. Ajatus vie menneisiin aikoihin.

Tonttulan joulukuu on kiireinen

Käsityö- ja matkailuyrittäjä Eija Porkolan tonttuja tullaan ihailemaan bussilasteittain kautta Suomen. Jokaisella tontulla on nimi, persoonallisuus ja tehtävä.

Tyynelä-talon salissa tontuilla on aina joulu. Juhlapöydän koristekakut on valmistanut Eija Porkolan tytär.

Jokaisella tontulla on omat kasvonpiirteensä. Eija Porkola valmistaa muotit ja valaa kasvot kipsipaperimassasta.

> »Jos yrittäjät uupuvat byrokratian vuoksi, niin kohta he loppuvat maasta. Voi kysyä, miksi Suomi ei pelitä.«
>
> EIJA PORKOLA

LUOTO

Vanha pihapiiri, talot ja aitat ovat täynnä tonttuja. Tyynelän idylli Luodon Västerbyssä on parhaimmillaan, kun talvinen hämärä laskeutuu, valot syttyvät ulkona joulukuuseen ja sisällä kynttelikköihin.

Vaikka paikan nimi on Tyynelä, sen emännälle **Eija Porkolalle** joulunalusaika on kaikkea muuta kuin tyyntä. Käsityö- ja matkailuyrittäjä tekee vähintään 12-tuntisia työpäiviä jouluun asti.

Tonttuja ihailemaan saapuu ihmisiä pääkaupunkiseutua ja Lappia myöten, usein bussilasteittain. Toimittajia lappaa solkenaan kyselemässä. Välillä Porkola pakkaa erän tonttuja autoonsa ja pyyhältää joulumessuille.

Eija Porkola ryhtyi valmistamaan tonttujaan 14 vuotta sitten, kun hän ei löytänyt kotitonttua tai -haltiaa tiluksilleen.

”Tarjolla oli vain sukkahousukuristuksia, joiden naamat oli piirretty tussilla. Mies sanoi, että mikset tekisi itse.”

Pian tonttuhomma ryöstäytyi vauhtiin niin, että tonttuja valmistuu iso joukko vuosittain. Ne viedään käsistä. Jokin tontuissa kiehtoo jopa piispoja ja ministereitä.

Lampaanvillaa ja untuvaa

Porkola tekee yksilölliset tonttunsa alusta loppuun itse. Jopa kasvot hän valaa itse, hioo ja maalaa kullekin erilaiset kasvonpiirteet. Jokaisella tontulla on nimi, persoonallisuus ja tehtävä.

Hiukset ja parrat ovat lampaanvillaa, täytteenä muun muassa untuvaa. Vaatteet valmistuvat luonnonmateriaaleista.

”Suomalaiset arvostavat kotimaisuutta, aitoutta ja laatua, vaikka se maksaakin. Mieluummin yksi tonttu kuin kaapit täynnä krääsää”, Porkola on huomannut.

Huolella tehdyt tontut on tarkoitettu kestämään sukupolvien ajan, ”perintökalleuksina”. Niinpä jossakin perheessä tonttu voi asua vanhassa kaappikellossa, jonka oveen koputetaan, kun tonttua halutaan tervehtiä lasten kanssa.

Kiehtova kokonaisuus

Tyynelässä eivät kiehdo ainoastaan tontut, vaan kokonainen miljöö. Tyynelä-nimisen talon lisäksi tontut ovat vallanneet toisenkin vanhan rakennuksen, 1700-luvun alusta lähtien rinteessä seisseen Kirkkoväärtin talon, joka kuuluu Luodon vanhimpiin.

Kirkkoväärtin suuren tuvan kruunaavat harvinaiset, Björköbyssä 1864–1872 valmistetut talonpoikaistyyliset kaapit. Seitsemänvuotias lapsenlapsi on nimennyt ne kuninkaallisiksi kaapeiksi.

Vanha talo on pikkujoulujen pitopaikka. Siellä juhlitaan myös syntymäpäiviä, läksiäisiä ja häitä. Katossa riippuu vanhan ajan morsiuskatos.

Tonttula on avoinna joulukuun lisäksi heinäkuussa. Silloin sinne suuntaavat lomailevat ruotsinsuomalaiset ja Amerikan-sukulaiset.

”Haluan, että ihmiset saavat silloin nauttia tonttujen lisäksi Suomen kesän ihanuudesta”, Porkola sanoo.

Antiikki sydämenasia

Tontut kaikkineen ovat Porkolalle kolmas ammatti. Tampereen Teiskosta maatilalta kotoisin oleva tyttö valmistui ensin kampaajaksi.

Kokkolassa hän toimi 1990-luvulla antiikkikauppiaana, ansiokkaasti.

Siitä kertovat muun muassa valtakunnallinen valinta vuoden antiikkikauppiaaksi 1995 ja Glorian antiikin kunniakirja.

Tänä vuonna Porkola sai Keski-Pohjanmaan kädentaitopalkinnon.

Porkoloiden kodista on antiikin tuntija, päätoimittaja **Leena Nokela** tehnyt kirjan Talonpoikaisia aarteita.

Kaikesta huomaa, että antiikki on edelleen sydämenasia.

Rohkea toimija ei ole pelännyt heittäytyä uuteen ja satsata hankkeisiinsa.

”Tai ehkä olen tarpeeksi hullu. Tyttäret sanovat hulluudeksi myös Kirkkoväärtin talon hankkimista kahden muun vanhan rakennuksen lisäksi. Työtähän näissä on, mutta en tosiaankaan kuvittele jääväni eläkkeelle pitkään aikaan.”

Rohkeutta muutoksiin antavat omat kädentaidot, sinnikkyys ja halu oppia uutta.

”En haluaisi olla tekemättä mitään. Työhän on elämän suola!”

Tonttulan mielensäpahoittaja

Poikkeus herttaisesti hymyilevistä tai juhlavan vakavista hahmoista on Bruno, tonttujen mielensäpahoittaja.

Brunon ilme on hapan, suupielet kääntyvät alaspäin. Miksi?

”Bruno on pahoittanut mielensä tämänhetkisestä maailmanpoliittisesta tilanteesta, sodista ja sotien uhkista”, Porkola tulkkaa.

”Bruno on myös harmistunut turhasta byrokratiasta, joka haittaa yrittämistä, kaikesta paperisodasta, joka vie aikaa uskomattoman paljon, ja erilaisista kohtuuttomista vaatimuksista.”

Byrokratia uuvuttaa

Jossain vaiheessa Porkola on ollut byrokratian vuoksi niin lannistunut, että on ajatellut lopettaa tonttuilun kokonaan.

”Tässä yhden naisen yrityksessä valmistan tonttuja, hoidan pihapiiriä, siivoan ja järjestän tarjoiluja, otan vastaan vieraat, ja paljon muuta. Mutta jos yrittäjät uupuvat byrokratian vuoksi, niin kohta he loppuvat maasta. Voi kysyä, miksi Suomi ei pelitä?”

”Suomalaiset ovat niin kuuliaisia, että mitä tahansa joku EU esittää, sitä noudatetaan”, Porkola purkaa sydäntään.

Paljon painaa kuitenkin palaute, jonka työstä saa: kävijöiden hyvä mieli.

”Tarvitsisin vain jonkun, joka markkinoisi tonttuja ulkomaillekin”, Porkola sanoo toiveikkaasti.

Tonttulasta tehty kirja Tontun vuosi havainnollistaa suomalaista kansanperinnettä, juhlia ja vuoden kiertoa. Maahengen kustantaman kirjan kuvat ovat valokuvaaja **Aki Paavolan** ja teksti kirjailija **Kirsti Mannisen**. Vuonna 2011 ilmestynyt painos on loppuunmyyty.

LEENA NYGÅRD